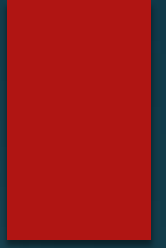

Základy klinické psychologie

Literatura

- ▶ Baštecká B., Goldmann P. (2001) Základy klinické psychologie. Praha, Portál.
- ▶ Baštecká B., et. al. (2003) Klinická psychologie v praxi. Praha, Portál.
- ▶ Heretik A., Heretik A. jr. et al (2007) Klinická psychológia. Nové Zámky, Psychoprof.

Historie klinické psychologie

- ▶ Opisuje historii psychologie jako celku

Vlastní historie klinické psychologie

- ▶ 1896 – **Lightner Witmer** přednáška na APA zasedání o „klinické metodě“,
- ▶ založil první psychologickou kliniku: praktická pomoc dětem s vývojovými poruchami
- ▶ vývoj psychodiagnostiky a psychoterapie

Historie klinické psychologie

► **psychodiagnostika**

kognitivní schopnosti: zač. 20. st. - Cattel, Binet; od konce 30. let 20. st. – Wechsler publikuje své škály

osobnost: Herman Rorschach - 1921 zveřejňuje test inkoustových skvrn
1943 – uvěřejnění MMPI - Hathaway a McKinley

Historie klinické psychologie - psychoterapie

▶ **dynamická psychoterapie**

S. Freud: 1895 – Studie o hysterii – etiologie neuróz

A. Adler – zakladatel individuální psychologie a první dětské psychologické poradny (1920)

C. G. Jung – analytická psychologie – koncept kolektivního nevědomí

Historie klinické psychologie - psychoterapie

▶ **kognitivně-behaviorální psychoterapie**

20. – 30. léta 20.st.

I. P. Pavlov (škola fyziologie vyšší nervové činnosti)

J. B. Watson (1913) – teoretik učení

E. Thorndike, B. F. Skinner - operantní podmiňování

v klinické praxi od 50. let 20. st. H. J. Eysenck, J. Wolpe: vývoj od modelu
S-R k výzkumu osobnostních a kognitivních proměnných S-O-R

Ellis, Beck na symptom orientované metody

Uplatnění behaviorálního přístupu

- ▶ Systematická desenzibilizace (člověk nemůže být zároveň uvolněný a zároveň mít strach)
- ▶ Averzivní podmiňování
- ▶ Deprese jako „naučená bezmocnost“

Historie klinické psychologie - psychoterapie

► **humanistická psychologie**

60. léta 20. st.

C. R. Rogers – 1942 – publikuje zásadní práci svého přístupu - Na člověka orientovanou psychoterapii (PCA)

F. Perls – 1942 – publikuje první dílo Gestalt psychoterapie

Daseinanalýza – L. Binswanger, M. Boss

Logoterapie – V. Frankl

Historie klinické psychologie

- ▶ 1935 – komise APA – definuje klinickou psychologii
- ▶ 1937 – poprvé vychází časopis Journal of Consulting Psychology

Historie klinické psychologie

- ▶ 1977 - George Engel uveřejňuje v časopise *Science* představu biopsychosociálního modelu;
- ▶ 1982 – definována psychologie zdraví
- ▶ 1992 - vstupuje v platnost *Desátá revize Mezinárodní klasifikace nemocí*;
- ▶ 1994 - zveřejněna *DSM-IV*;
- ▶ 1995 - APA uveřejňuje seznam empiricky ověřených psychoterapeutických postupů.

Odkazy psychoanalýzy

- ▶ důraz na **dynamiku** (vnitřní síly) působící na člověka
- ▶ analýza **nevědomých** motivů
- ▶ zaměření na **intrapsychický konflikt** (konflikt mezi jednotlivými instancemi psyché, duše), ne konflikty interpersonální
- ▶ role **raných** zkušeností a vztahy k rodičům a ostatním důležitým
- ▶ člověk se brání úzkosti **obrannými mechanismy**
- ▶ analýza **přenosu** a **protipřenosu**
- ▶ technika **volných asociací**
- ▶ **interpretace** od terapeuta

Odkazy KBT

- ▶ Seligman – 1974 - deprese jako naučená bezmocnost
- pojem atribuce (přisuzování)
- ▶ Meichenbaum – 1975 – trénink očkování proti stresu –
sebeinstrukční přístup pomocí vnitřní řeči
- ▶ Bandura – 1977 – self-efficacy (vlastní zdatnost)
- ▶ KBT – propracování smlouvy mezi klientem a terapeutem
- ▶ KBT – zaměření na popis pozorovatelného chování

Odkazy humanistických směrů a daseinanalýzy

- ▶ PST se rozštěpila na mnoho směrů a štěpí se dál
- ▶ změna vztahu k pacientovi (klientovi)
- ▶ změněný rámec setkání – v setkání dvou lidí
- ▶ změny v komunikaci
- ▶ lidé se setkávají
 - ▶ partnersky
 - ▶ teď a tady (zde a nyní)
 - ▶ prostřednictvím vyjadřování pocitů
 - ▶ s důrazem na vlastní zodpovědnost – projevovanou v podobě „já“
- ▶ zdravý člověk – který naplňuje svoje poslání, je ryze sám sebou, popřípadě roste – rozvíjí se k tomu, aby se sám sebou stal

Situace dnes

dvě snahy: uznat rovnost lidí a mít v úctě jejich rozdíly

- ▶ Rozdíly mezi muži a ženami – předsudky; věc sociokulturní dohody
- ▶ Citlivost k menšinám
 - ▶ zobecňování z jedince na celek a opačně
 - ▶ naplňování sebenaplňujících se předpovědí
- ▶ Míšení kultur
 - ▶ postoj k sebevraždám; rozšířená sebevražda
 - ▶ míšení kultur znejišťuje; může i obohatit
- ▶ Demografický posun
 - ▶ snahy vymezit hodnotu stáří ve společnosti
- ▶ Změna paradigmatu – od zdraví k nemoci a zpět
 - ▶ depsychiatrize, demedicinizace
 - ▶ bedlivé sledování zdraví x nepodložené obavy o vlastní zdraví

Situace dnes

▶ Ekonomika a etika

- ▶ biomedicínská etika – hlavní princip autonomie
- ▶ USA – 1990 – rozhodnutí pacienta
 - ▶ Self-Determination Act - **DNR**- Do Not Resuscitate
- ▶ medicína, která „dokud může zachraňovat, zachraňovat musí,, - je většinou drahá a někdy bezmocná
- ▶ pacient přijímá část odpovědnosti i za přechod zachraňovací k paliativní (podpůrné) péči od

Klinická psychologie

- ▶ je jednou z aplikovaných disciplín psychologie
- ▶ aplikuje poznatky o normálním i patologickém fungování lidské psychiky
- ▶ využívá psychodiagnostické postupy k určování typu a příčin poruchy, případně psychoterapeutické postupy ke zlepšení stavu pacienta nebo klienta

Klinická psychologie

- ▶ za její součást jsou považovány i další obory, jako je zdravotnická či lékařská psychologie (zabývá se psychickými kontexty procesu onemocnění a jeho léčby) a podobory jako psychoonkologie (specializovaná na kontext onkologických onemocnění), částečně i neuropsychologie, psychosomatika (nachází vazby mezi fungováním psychiky a somatickým, tělesným onemocněním) apod.
- ▶ vychází z jednoty bio-psycho-sociální (Engel, 1977)

Klinická psychologie

- ▶ vychází z jednoty bio-psycho-sociální (Engel, 1977)
 - ▶ + spirituální složka (o čtvrt století později)
- ▶ uvažuje v souvislostech systémů
 - ▶ **těla** – např. neurověd a jejich zájmu o mozek v důsledku rozvoje nových zobrazovacích metod a technik
 - ▶ **osobnosti** – tedy vlastní psychologie a její citlivosti pro jáství – projevuje se mimo jiné sebepojetím a tělesným obrazem, obrannými mechanismy a vyrovnávacími strategiemi, jež se učí a vyvíjí
 - ▶ **vztahů** – tedy sociálních věd – zabývají se zařazením jedince do vrstvy a skupiny
 - ▶ a **ducha** – věd, které zkoumají lidské potřeby spirituality, sebepřesahu, smyslu a zařazení člověka do vesmíru

(Baštecká, 2001)

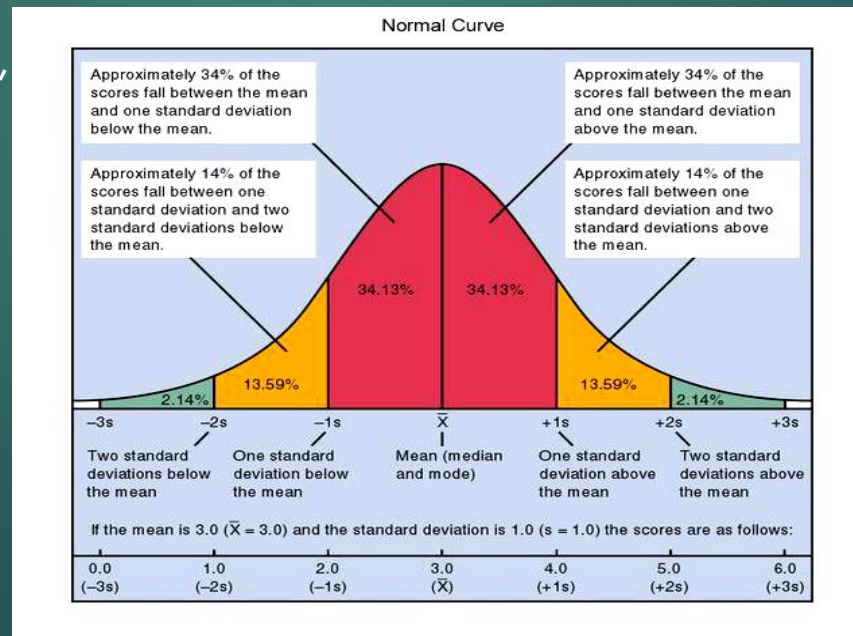
Klinická psychologie

- ▶ AKP 2000 –
- ▶ Klinická psychologie je samostatným vědním oborem, jehož předmětem je duševní život člověka v biopsychosociálních souvislostech v kontinuu zdraví – nemoc.
- ▶ E. H. Rodnick (1985) – KP je částí psychologické vědy a praxe, která se zabývá rozbořem, léčbou a prevencí psychologických znevýhodnění (disabilities) člověka a vyladováním osobní přizpůsobivosti a výkonu
- ▶ Plante (1999) – obor, který používá dostupné znalosti o lidském chování, aby pomáhal lidem s četnými starostmi a potížemi, které v průběhu života zažívají ve vztazích, v citovém životě a v těle

Norma

- ▶ zdraví – normální stav, nemoc – nenormální
- ▶ norma?
- ▶ norma statistická vychází z představy, že co je časté je normální.
- ▶ představována Gaussovým rozložením kvantitavních znaků v populaci

- ▶ normální to, (deviace)

více než 2 SD

Norma

- ▶ norma mediální – z výzkumů (lepší případ), z dojmů odborníků (horší případ) – uveřejňují média
- ▶ norma morální - představa, víme, co má být, co je dobré a správné
- ▶ norma sociokulturní – co je normální na jednom místě světa, nemusí být normální jinde – > **etnocentričnost** – naše hodnoty ve srovnání s hodnotami jiné společnosti a kultury jsou ty správné
 - ▶ norma právní - platná zákonná ustanovení v dané společnosti
 - ▶ norma etická – morální
- ▶ etická a právní norma rámuje práci psychologů i dalších pomáhajících profesí

Zdraví

- ▶ WHO 1947 – stav úplné tělesné, duševní a sociální pohody, nikoli pouze jako nepřítomnost nemoci
- ▶ tělesná a duševní pohoda a integrita (celistvost) - > nepřítomnost vážnější choroby, schopnost naplňovat osobní a životní cíle, realizovat se v normálním společenské a pracovním kontextu

Zdraví

- ▶ Zdraví je relativně optimální stav tělesné a duševní a sociální pohody při zachování všech životních funkcí, společenských rolí a schopností organismu přizpůsobovat se měnícím se podmínkám prostředí (WHO).

Teorie zdraví

- ▶ zdraví jako ideální stav
- ▶ úroveň tělesné a duševní zdatnosti, která člověku umožňuje vykonávat denní úkoly
- ▶ zdraví = zboží, které lze koupit nebo dát, darovat, získat nebo ztratit
 - ▶ smlouva s klientem, zjišťujeme jeho zakázku, co je ochoten investovat
- ▶ zdraví = osobní síla nebo tělesná, metafyzická či intelektuální schopnost
 - ▶ způsob žití, pravidlo života – pojem spirituální zdraví – starověká harmonie, žít v souladu s ...

Choroba, nemoc

- ▶ **choroba** – abnormalita, k níž dochází v částech lidského těla
 - ▶ může být zjištěna lékařskou vědou
- ▶ **nemoc** – pocity, které lidé zakoušejí (Koukola, 1999)
- ▶ člověk může být chorobný, ačkoli se necítí nemocný
 - ▶ např. bezpříznakový průběh rakoviny
 - ▶ X tzv. funkční nemoci bez objektivního nálezu, oblast somatizace
- ▶ choroba – organická rovina
- ▶ nemoc – psychologická a sociální rovina

Nemoc

- ▶ není jednolitý pojem, více významů:
 - ▶ *neduh (malady)* – něco, co působí nebo hrozí působit škodu (předčasná smrt, bolest,..)
 - ▶ *chorobu (disease)* – tělesná či duševní porucha, odchylka od normy
 - ▶ *nemoc (illness)* – subjektivní pocit osoby, vliv na běžné životní fungování
 - ▶ *onemocnění (sickness)* – způsob, kterým na zdravotní stav jedince nahlíží společnost; zda se tělesný nebo duševní stav z vnějšího pohledu jeví jako narušený

Nemoc

- ▶ souhrn reakcí organismu na poruchu rovnováhy mezi ním a prostředím – WHO

nemoc – je stav, který má:

- ▶ nozologickou jednotku (nosos - nemoc)
- ▶ příznaky – **symptomy** (symptoma – příhoda, shoda) – na úrovni subjektivní či objektivizovatelné
- ▶ symptomy se sdružují v **syndromy** (syndrome – souběh)
- ▶ známou či neznámou etiologii (aitia – příčina, logos – nauka)
- ▶ patogenezi (pathos – vášeň, nemoc; genesis – vznik)

Pojetí nemoci

- ▶ otázka po vině – i v současnosti – zejména při těžkém a bezvýchodném onemocnění
- ▶ snaha o celostní pojetí nemoci – i jako stav mysli, ducha

Vymezení klinické psychologie

- ▶ AKP – předmětem klinické psychologie je duševní život člověka v biopsychosociálních souvislostech na cestě od zdraví k nemoci a zase zpátky
- ▶ klinická ? – kline – lůžko, lehátko – lůžkový
- ▶ klinika – prakticky výukové pracoviště
- ▶ protikladem slovo teoretický nebo ambulantní
- ▶ synonymum kazuistický (casus – případ) – zabývá se konkrétním člověkem v určité situaci
 - ▶ 1896 – psycholog Lightner Witmer označil metodu kazuistickou jako klinickou – odtud dějiny klinické psychologie
- ▶ pozorovatelný

Definice klinického psychologa

- ▶ patří do skupiny pracovníků ve zdravotnictví
- ▶ klinickým psychologem se stává psycholog, který
 - ▶ absolvoval jednooborové studium psychologie na FF a FSS zakončené předepsanou státní zkouškou
 - ▶ absolvoval 60 měsíční odbornou teoretickou a praktickou přípravu ve zdravotnictví
 - ▶ složil zkoušku ze specializační přípravy pro výkon práce ve zdravotnictví v úseku klinické psychologie (atestace)

Asociace klinických psychologů ČR

- ▶ psychologové nemají svoji vlastní profesní komoru se specifickým právním postavením X lékaři
- ▶ 1991 – Asociace klinických psychologů ČR (AKP)
 - ▶ jediné profesní sdružení, které zastupuje klinické psychology v ČR
 - ▶ osm regionálních poboček, prezidium asociace
 - ▶ je delegována pro jednání s Ministerstvem zdravotnictví a zdravotními pojišťovnami
 - ▶ není v ní povinné členství, přesto je akceptována

AKP

- ▶ pro obor je životně důležitá aktivní účast na vyjednávání se zdravotními pojišťovnami
 - ▶ jednání, která se týkají úhrady práce klinického psychologa
 - ▶ definování oboru a garance odbornosti
 - ▶ vytvoření jasně definovaných podmínek pro tvorbu tzv. sítě, tedy definované lokální struktury klinickopsychologické práce
- ▶ řeší pochybnosti a stížnosti občanů týkající se adekvátnosti a korektnosti profesionálního postupu některého klinického psychologa – etická komise AKP
- ▶ **Etický kodex členu AKP** – pro všechny členy závazný, provinění může být morálně sankcionováno - až vyloučení členu z AKP

Specializační zkoušky

- ▶ garantuje Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví **IPVZ**, řízený Ministerstvem zdravotnictví ČR
- ▶ vzdělávání psychologů ve zdravotnictví zajišťuje subkatedra klinické psychologie
 - ▶ vytváří a realizuje odbornou a organizační podobu specializační přípravy formou vzdělávacích kurzů a stáží
- ▶ po absolvování specializační přípravy a složení „atestace“ se většina psychologů orientuje na získání funkční specializace v psychoterapii na subkatedře psychoterapie

Psycholog ve zdravotnickém zařízení

- ▶ klinický psycholog může samostatně pracovat ve státním zdravotnickém zařízení jako zaměstnanec nebo v soukromé praxi nebo mít souběh pracovního poměru a soukromé praxe – možné pouze se souhlasem zaměstnavatele
- ▶ v soukromé praxi dva způsoby úhrady péče
 - ▶ bez přímé úhrady od pacienta na základě jeho zdravotního pojištění
 - ▶ přímá úhrada – tzv. cash platba

Náplň práce klinického psychologa

- ▶ psychologická diagnostika
- ▶ terapeutická činnost
- ▶ psychologická prevence a výchova
- ▶ konziliární činnost (na vyžádání jiných odborníků)
- ▶ činnost poradenská ve vztahu ke zdraví a/nebo nemoci
- ▶ činnost posudková a soudně-znalecká
- ▶ péče o duševní zdraví poskytovatelů zdravotní péče, a to eticky a na úrovni současných poznatků

Diagnóza

- ▶ **dia-gnosis** z řec. „skrze poznání“ – pojmenováváme, protože jsme poznali
- ▶ předpoklad správné léčby
- ▶ dáváme nálepku - riziko nálepkování „labellingu“
 - ▶ pro medicínu **akutních stavů** je riziko nálepkování mnohonásobně převýšeno ziskem správné léčby a konečného vyléčení
 - ▶ diagnostické nálepky člověka nezhodnocují, nezahanbují a neobviňují

Diagnóza

- ▶ v oblasti chronických a psychiatrických onemocnění – jiná situace
 - ▶ lidé se za nemoc stydí – nálepka může poškozovat kvalitu života – její nevýhody mohou převážit zisk případné léčby
- ▶ **diagnóza má význam**
 - ▶ když má smysl, aby byl člověk léčen (i když nemůže být vyléčen - diabetes)
 - ▶ když umožňuje lepší pochopení druhého, lepší dorozumění a zacházení (dg.autismu)
 - ▶ když si udrží v životě člověka správné místo
- ▶ **perignóza** – poznání souvislostí, ve kterých se nemoc diagnostikuje
 - ▶ pamatovat na potřeby člověka
 - ▶ snaha zachytit měnlivost pacientova stavu

Psycholog x psychiatr

- ▶ Klinický psycholog stejně jako psychiatr se zabývá člověkem, který je v situaci ohrožení svého zdraví.
- ▶ Liší se typem vzdělání, metodologií, nástroji své práce (psychologické testy x psychofarmaka)

Pacientovy obtíže a jejich léčba

- ▶ potřeba léčby – terapie
 - ▶ kurativní terapie – vede k uzdravení
 - ▶ paliativní – zmírňuje obtíže tam, kde nelze očekávat uzdravu
 - ▶ konzervativní – neinvazivní techniky
 - ▶ radikální
 - ▶ preventivní, profylaktická – opatření k předcházení nemocem
 - ▶ příčinná – k příčinně onemocnění, specifická
 - ▶ symptomatická – podle příznaků
 - ▶ roburační – tělo posilující

Průběh psychické poruchy

- ▶ útok choroby (schizofrenie) – ataka, epizoda
- ▶ opakovaný výskyt – periodický, rekurentní porucha
- ▶ chronický stav
- ▶ (epizoda) fáze – užíváme u afektivních poruch
- ▶ vymizení projevů nemoci – remise
- ▶ nové objevení příznaků – relaps
- ▶ před projevem příznaků – prodromální, incipientní fáze
- ▶ plně rozvinuté příznaky - floridní

Kompliance

- ▶ pozitivní sladění pacientova osobního přístupu k užívanému léku i celé léčbě a vliv tohoto přístupu na výsledek terapie
- ▶ obj. faktory – nežádoucí účinky léku, subj. faktory – vztah k personálu

Obecné modely nemoci a zdraví, které ovlivňují práci kl. psychologa

- ▶ Přístup biomedicínský
- ▶ Přístup psychologický
- ▶ Přístup sociologický
- ▶ Přístup sociálně-ekologický
- ▶ Přístup celostní - alternativní

Přístup biomedicínský

- ▶ medicína – aplikovaná biologická věda
- ▶ karteziánská filozofie – duše (věc myslící) a tělo (věc rozprostraněná)
- ▶ **nemoc** jako přírodovědná kategorie – **Thomas Sydenham** (1624-1689)
– „otec současné nozologie“
 - ▶ snaha o vytvoření klasifikace, jako se vytvářela v jiných vědách (např. botanice)
 - ▶ sledoval různé příznaky, které se objevovaly u různých pacientů v průběhu jejich onemocnění
 - ▶ umožnil rozvoj vysoce vědecké a specializované medicíny
 - ▶ zvětčil tělo jako předmět zkoumání
 - ▶ orientace na příčiny nemoci
 - ▶ zdraví = převážně nepřítomnost nemoci

Přístup psychologický

- ▶ snaha o narušení nadvlády biomedicínského přístupu
- ▶ psychosomatická medicína
 - ▶ kritika převládajícího zájmu o tělo
 - ▶ postavena na psychoanalytickém chápání nemoci a zdraví
- ▶ behaviorální medicína
 - ▶ vychází z behaviorismu
 - ▶ zabývá se převážně chováním a učením
- ▶ lékařská psychologie
 - ▶ zabývá se uplatněním psychologických znalostí a přístupů v praxi zdravotnického personálu
- ▶ psychologie zdraví

Přístup psychologický

- ▶ psychologie zdraví
 - ▶ eklektický teoretický základ, využití v praxi
 - ▶ důraz na **salutogenetické** (salus – zdraví; genesis – vznik) pojetí zdraví, které se zabývá udržením, podporou a rozvojem zdraví, nikoli jen odstraněním nemoci
 - ▶ dynamické chápání zdraví jako **procesu**, který probíhá v **čase**
 - ▶ **celostní** chápání zdraví i nemoci, složitosti a složenosti jejich příčin a následků
 - ▶ vnímání člověka jako **aktivního činitele**, který má právo rozhodovat o svém zdraví a nést za něj odpovědnost

Psychosomatická medicína a behaviorální medicína

- ▶ objevování spojitostí mezi duševními prožitky člověka a jejich výrazem v tělesných onemocněních se ve 20. st. odehrávalo ve dvou velkých oblastech:
- ▶ na poli psychoanalýzy (kvalitativní přístupy)
- ▶ na poli teorie stresu (kvantitativní přístupy).

Behaviorální medicína

- ▶ mezioborová oblast, která se zabývá rozvojem behaviorální a biomedicínské vědy, jejich postupů napomáhajících k pochopení zdraví a nemoci
- ▶ zvládání bolesti
- ▶ prevence a zvládání chronických nemocí a životní styl
- ▶ biologická zpětná vazba

Behaviorální medicína

- ▶ vznikla v 80. letech 20. st.
- ▶ převzala východiska teorie stresu
- ▶ je kognitivně a behaviorálně orientovaná

ve vztahu k onemocněním se zaměřuje především na faktory životního stylu

Psychologie zdraví

- ▶ behaviorální terapie – behaviorální medicína, pod jejím vlivem se ustanovila psychologie zdraví
- ▶ zabývá se především prevencí
- ▶ předmět se překrývá s podporou zdraví

Psychologie zdraví

- ▶ Zdraví a životní styl – hledá behaviorální patogeny (kouření, používání bezpečnostních pásů atd.)
- ▶ Společenské a systémové souvislosti zdraví – vliv etnika na zdraví
- ▶ Klinická psychologie zdraví
psychosociální hledisko v procesu zdravotní péče
– např. komunikace pacientem a zdravotníkem

Kritika psychologie zdraví

- ▶ nebezpečí – přílišné vnímání tělesných příznaků
- ▶ vyrovnávání se s častými proměnami poznatků

Prevence

- ▶ primární – zaměřena proti vzniku nemocí; role psychologa – salutogeneze (např. peer-programy)
- ▶ sekundární – zabráňuje dalšímu rozvoji nemoci; role psychologa - psychoterapie: cílená, podpůrná; podpora compliance
- ▶ terciární – zmírňuje následky postižení; role psychologa: začleňování pacienta do společnosti a jeho rehabilitace (chráněné podmínky)

Přístup sociologický

- ▶ základ – práce Talcotta Parsonse – The Social System z roku 1951
- ▶ sociologie
 - ▶ zdraví – společenská norma
 - ▶ nemoc – odchylka od normy (deviace)
 - ▶ lidé zdraví i nemocní plní role zdravých či nemocných a naplňují očekávání na dané role společností kladené
- ▶ sociologické zdraví – dobré přizpůsobení se společnosti a dobré uplatnění ve společnosti

Přístup sociologický

- ▶ zdůrazňuje kulturní a historickou podmíněnost zdraví a nemoci
- ▶ zdraví a nemoc jako obecné pojmy neexistují
- ▶ existuje nemocný či zdravý člověk určitého pohlaví a věku, žijící v určité době a kultuře, v určité rodině a konkrétních pracovních vztazích
- ▶ zdraví má pro člověka hodnotu jako prostředek k dosahování jeho cílů
- ▶ zisky a ztráty z nemoci se odehrávají v souvislostech společenských tlaků:
„nejsi nemožný, jsi nemocný“

Přístup sociologický

- ▶ sociologický přístup v oblasti duševních nemocí – T. J. Scheff – 1966
 - ▶ nálepka (label)
- ▶ dle nálepky se k člověku začne vztahovat jeho okolí

Přístup sociálně - ekologický

- ▶ vychází ze **systemové teorie** – Ludwig von Bertalanffy, vliv **holismu** – J. Ch. Smuts a člověka chápe jako **biopsychosociální jednotu** – G.L.Engel
- ▶ ve vztahu ke zdraví zdůrazňuje
 - ▶ **vědomou aktivitu** člověka, jeho úsilí o sebe naplnění, snahu o uspokojování potřeb a zodpovědnost za sebe a svoje zdraví
 - ▶ **významy**, které přisuzují zdraví v každodenním životě jednotlivci i skupině (včetně subjektivních výkladů zdraví a na jejich základě osvojeného zdravotního chování)
 - ▶ **přesun zodpovědnosti** za zdraví z oblasti společenské a odborné na jednotlivce (samoléčení, svépomoc)
 - ▶ možnost **využití laických** (neprofesionálních či paraprofesionálních) **forem pomoci** – od svépomocných skupin až k alternativní medicíně

Přístup sociálně - ekologický

- ▶ má velký dopad pro praxi
- ▶ připomíná, že **člověk je systém v systémech**
- ▶ psychologie se zabývá organismem, ale neměla by zapomínat na **vzájemné ovlivňování člověka s okolními systémy**
- ▶ => změna v jedné složce systému má za následek změny v ostatních složkách

Psychoneuroimmunologie

